

« zurück blättern vor »

MORD subst. m. (f.), ab 1557; auch *morda*. **1)** ‘besonders grausame Tötung’ – ‘szczególnie okrutne zabójstwo’: 1556–1557 Diar 72, SPXVI *IchM panowie starostowie niepilnie sprawują urzędów swych [...] A gdyby tego strzegli [...] nie byłoby takich mordow, zabijania, najazdow, gwałtow, jako jest.* ○ 1559 GroicPorz n2, SPXVI *Ponieważ tu ten. N. przywołány po pierwfze / po wtore / po trzecie / po czwarte mimo Práwo obżáłowány o táki mord / nieftánął.* ○ 1563 BibRadz 1.Mach 1/32, SPXVI *Tedy on z trzafkiem wtárgnął do miáftá / á vczynił w niem wielki mord [plaga magna] / pozábiiawfszy wielki poczet Izráelczykow.* ○ 1605 Petr.Pol. 117, L *Prawo o mordzie.* ○ 1609 Warg.Wal. 301, L *Pauzaniasz z tak wielkiey mordy, i z Filipa króla tak cnego, był sławny.* ○ 1609 Warg.Wal. 214, L *Słuszney męki i karania za *mordę, niegodną spominania, nie odnióst.* ○ (1652–1661) 1959 Ł.Opal.Wyb. 314 *Opisze wojny [...] Z nich znowu mordy i śmierci straszliwe.* ○ (1663) 1922 Zimor B167, BRÜCKNER SIELANKA *Niektórzy, obaczywszy sąsiad swoich mordy, Dobrowolnie przed śmiercią bieżeli do hordy.* ○ 1684 W.Koch.Dz.B. 37 *Anoż niemniejsze mordy wojska francuskiego / W Apuliej poznacie, dwakroć pobitego.* ○ (1690–1695) Mitte 18.Jh. SiPas 211v *Naiazdow, Mordow, Gwałtow y inszych wszelakich krymínałow amnestya teraznieysza okrywac nie ma.* ○ 1706 Chrościń.Laurus A9 [Szatan] *żiewał iády Ná mord wieczny, ná duřne zagłády.* ○ (†1801) 1829 Kras.Życia VIII 186, DOR *Surowie przykazał żołnierzom, ázeby się od mordów wstrzymali.* ○ 1834 PT II 378, SJAM *W Niemczech każdy dwór Grafów, był teatrem mordów!* ○ (1843–1846) 1885–1887 Baliń.M.Polska IV 746, DOR *Krwi popłynęły strumienie, mordy i požogi zamieniły bogaty kraj w obszerną pustynię.* ○ vor 1939 LSP *pisma codzienne doniosty o ohydny mordzie rabunkowym.* ○ 1947 Piw.Odra 145, DOR *W ciągu XIII wieku (...) mordem i požogą dokonął zakon krzyżacki podboju Prus.* ○ vor 1962 DOR *Dokonać, dopuścić się mordu. Popetnić mord.* – SPXVI, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR sowie BAN. **2)** plt. ‘Mühen, Strapazen’ – ‘trud, fatyga’: (1614) 1964 Szym.Siel. 227 *Te mordy Twoje Tobie ofiaruję, / Za nie-ć, o Jezu, Panie mój, dziękuję.* ○ [LBel.] 1780 Włodek Si, MAY *Mordy – fatygi.* – L, SW (stp.) sowie BAN. ◇ **Var:** *mord* subst. m., 1556–1557 Diar 72, SPXVI – SPXVI, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR sowie BAN; *morda* subst. f., 1609 Warg.Wal. 214, L – L (zan.), Sw (stp.). ◇ **Etym:** nhd. *Mord* subst. m., ‘vorbedachte Tötung; Blutbad’, GRI, nur für Inh. 1. ◇ **Hom:** *morda* subst. f., ‘Schnauze, Maul’, bel. seit 1776, L, zuerst geb. L. ❖ Der Erstbeleg für *mord* ist auffallend spät, verglichen mit †*morderz* und †*mordować*. Eine Ableitung vom Verb wäre also nicht unmöglich. Im 16.Jh. ist *mordy* pl. häufiger als *mord* (SPXVI: 63 zu 35); 1780 bezeichnet es Włodek Si, MAY

als “ungewöhnlich”, vgl. GRIMM 12, 2530, Nr. 2. Das Femininum *morda* ist wohl eine Rückbildung davon. Inhalt 2 ist eine Übertragung des Inhalts 2 von *mordować*. Spätestens Ende des 16. Jhs. (s. Beleg von 1614–22) wurde also *mord(a)* als Ableitung von *mordować* betrachtet. Vielleicht hat auch *mordarz* eine Rolle dabei gespielt; vgl. *handlarz*.

« zurück blättern vor »